

Created by
Larsson Maria, IVtman Konsult
Case number
[Ärendenummer]

Document date
2022-06-20

Nyheter för klimatarbete i investeringsprojekt 2022

I det här dokumentet får ni en sammanfattning av nyheter som har införts i mallar, riktlinjer och verktyg från december 2021 till maj 2022, kopplat till minskad klimatpåverkan i investeringsprojekt. Informationen är hämtad från ett bildspel, som finns i form av en film på hemsidan [Klimat i infrastrukturprojekt - Bransch \(trafikverket.se\)](#).

Innehåll:

- Nya mål och delmål
- Nya krav på fordon och drivmedel
- Krav utifrån Bygg totalt
- Krav utan TGM i järnvägsprojekt
- Hantering av miljövarudeklarationer
- Stöd i GÅ-processen
- Ny excel-mall
- Ställa krav utifrån baklängesräkning

**Klimatneutral
infrastruktur år 2040!**

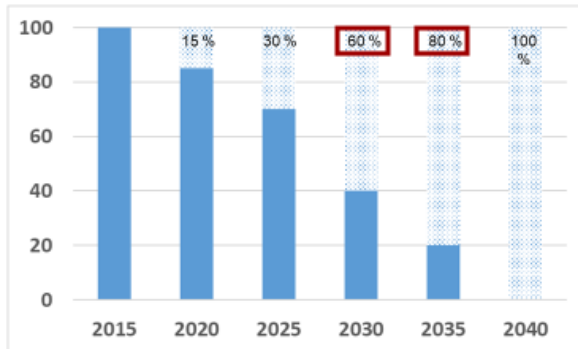

**Inga nettoutsläpp
år 2045!**

Den första nyheten handlar om mål för klimatarbetet. Trafikverket har flyttat fram målet om en klimatneutral infrastruktur till år 2040 från år 2045. Målet syftar till att bidra till att Sverige ska nå sitt mål om inga nettoutsläpp av klimatpåverkande gaser år 2045.

Mål för infrastrukturens klimatpåverkan

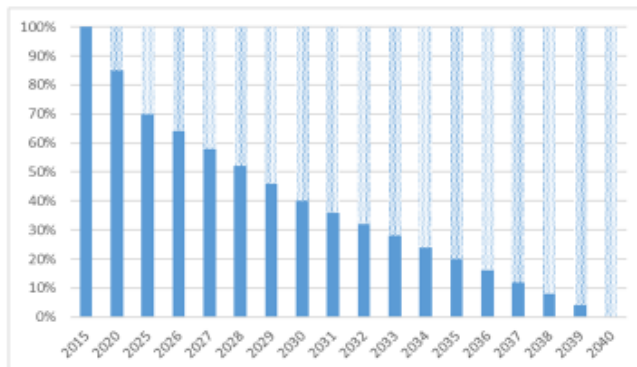
Byggande, drift och underhåll

Det finns också nya delmål. Dels har delmålet till 2030 skärpts från 50 procenters reduktion till 60 procent. Dels har det kommit ett nytt delmål på 80 procenters reduktion till 2035. De nya skarpare målen tar avstamp i hur stora ackumulerade utsläpp Trafikverket kan ha för att inte överskrida de minskningar som krävs för att nå FN:s 1,5 gradersmål.

Mål för infrastrukturens klimatpåverkan

Byggande, drift och underhåll

Delmålen har också brutits ner så att det är definierat för varje år från 2025 och framåt hur mycket klimatpåverkan bör minska. Ett projekt som exempelvis ska vara klart 2029 bör sikta på kravnivån 54 procent, för att vi gradvis ska närma oss delmålen som jag visade i föregående bild. Tidigare sa vi att projekt som ska vara klara 2025-2029 skulle ställa krav på 30 procenters reduktion, men nu höjer vi alltså ribban år för år.

Created by
 Larsson Maria, IVtman Konsult

 Document date
 2022-06-20

Krav på personbilar och lätta lastbilar

- Gäller konsulter samt entreprenader utan procentuellt reduktionskrav
 - Avser andel nollutsläppsfordon
 - Personbilar
 - 2022 10 %
 - 2023 40 %
 - Lätta lastbilar 2023 10 %
- Nollutsläppsfordon:
- Helelektrifierade fordon
 - Bränslecellsdrivna fordon (vätgas)
 - Fordon som kan drivas med fordonsgas eller annan gas än gasol

Från och med mars 2022 ställer vi krav på personbilar och lätta lastbilar som används i investeringsprojekt. Det gäller både i konsultuppdrag och i entreprenader där det inte ställs några procentuella reduktionskrav. Kravet avser andel nollutsläppsfordon. Som nollutsläppsfordon räknas helelektrifierade fordon, bränslecellsdrivna fordon som går på vätgas och fordon som kan drivas med fordonsgas eller annan gas än gasol. Laddhybrider och elhybrider räknas till en viss del vara nollutsläppsfordon.

För uppdrag som upphandlas 2022 gäller att av de personbilar som används i ett uppdrag ska minst 10 procent vara nollutsläppsfordon. För uppdrag som upphandlas 2023 är det minst 40 procent av personbilarna och 10 procent av de lätta lastbilarna som ska vara nollutsläppsfordon. Vilka krav som gäller efter 2023 kommer att preciseras. Kraven kommer att öka efterhand och gälla fler typer av fordon och även arbetsmaskiner.

Resultat	ton CO ₂ -ekv.	GJ
Bygg totalt	24 467	485 370
Bygg & Reinvestering, per år	493	10 762
Drift & Underhåll, per år	49	2 500

Mer om kravställande! Vi har tidigare ställt procentuella reduktionskrav utifrån ett utgångsläge för posterna Bygg & Reinvestering plus Drift & Underhåll, med enheten ton CO₂-ekv per år. Det har upplevts både opedagogiskt och onödigt krångligt att ställa krav utifrån per-år-siffran. Vi har därför gått över till att ställa krav utifrån siffran för Bygg totalt. Upphandlingsmallarna är anpassade till det och det är så vi kommer att följa upp framöver. I pågående projekt är det möjligt att komma överens med leverantören om att övergå till att följa upp ställda krav i Bygg totalt istället för Bygg & reinvestering + Drift och underhåll per år. I de flesta projekt kommer leverantören att uppfatta det som en förenkling.

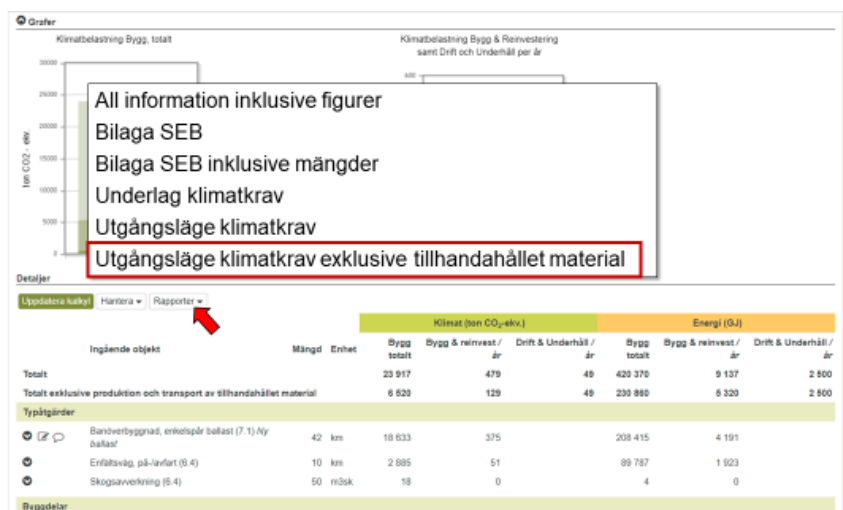
Created by
 Larsson Maria, IVtman Konsult

 Document date
 2022-06-20

Resultat		
	ton CO ₂ -ekv.	GJ
Bygg totalt	24 467	485 370
Bygg & Reinvestering, per år	493	10 762
Drift & Underhåll, per år	49	2 500

Resultat (exklusive tillhandahållet material)		
	ton CO ₂ -ekv.	GJ
Byggskede totalt	7 070	295 860
Bygg & Reinvestering, per år	143	6 945
Drift & Underhåll, per år	49	2 500

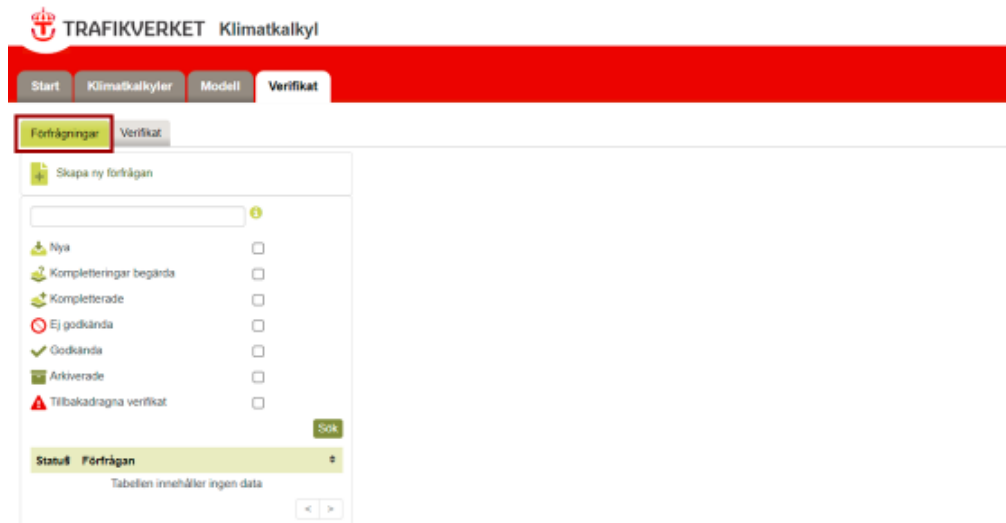
I järnvägsprojekt är det oftast en hel del material som tillhandahålls av Trafikverket. Dessa material kan inte entreprenören råda över, utan dem ställer vi själva klimatkrav på när vi handlar upp. Klimatpåverkan från tillverkningen av tillhandahållet material ska därför plockas bort i utgångsläge och klimatdeklaration. Då har entreprenören full rådighet över det som inkluderas i krav på reduktion av klimatpåverkan. Klimatkalkylverktyget räknar själv ut resultatet exklusive tillhandahållet material, från och med version 7.0.

I klimatkalkylverktyget finns det ju olika typer av rapporter som man kan få ut ur en klimatkalkyl. Nu finns det en rapport som heter Utgångsläge klimatkrav exklusive tillhandahållet material. Den ska användas som utgångsläge för och vid uppföljning av klimatkrav i järnvägsprojekt med tillhandahållet material.

I tidigare versioner av klimatkalkylverktyget, alltså version 6.0 och tidigare, räknas inte klimatpåverkan exklusive tillhandahållet material ut av sig självt. Då kan man göra en kopia av klimatkalkylen där mängderna av det tillhandahållna materialet nollas.

Created by
 Larsson Maria, IVtman Konsult

 Document date
 2022-06-20

Det finns fler nyheter i klimatkalkylverktyget. Det har tillkommit en ny flik som heter Verifikat. Här ska entreprenörerna lämna in en förfrågan om godkännande för de miljövarudeklarationer som de vill använda som verifikat för projektspecifika emissionsfaktorer. Behörigheten User behövs för att kunna lämna in en förfrågan. När en förfrågan är inlämnad granskar Trafikverkets material- och kemikaliegranskningsfunktion att miljövarudeklarationen uppfyller Trafikverkets krav. Entreprenören och andra i projektet som finns angivna i förfrågan får ett mail om resultatet av granskningen.

Man kan också hitta godkända miljövarudeklarationer under fliken Verifikat. De är fritt tillgängliga även i den öppna versionen av klimatkalkylverktyget, den som inte kräver inloggning. Man kan söka på exempelvis leverantör eller typ av material, eller välja mellan olika produkttyper. I den öppna versionen kan man inte lämna in förfrågningar om godkännande.

Verifikat av klimatprestanda

Material och arbetsmoment		Standard	Egen mängd	Enhet	Transporter
	Asfaltsbeläggning	1,00	<input type="text"/>	ton/ton	1
Emissionsfaktorer		Klimat (kg CO₂e/kg)		Energi (MJ/kg)	
	Asfalt, 6,5% bitumen	Standard	0,049	3,04	
	Eget värde	<input type="text" value="0,043"/>	<input type="text" value="3,6"/>		Verifikat 2021-18
Kommentar material och arbetsmoment					
<input type="text"/>					

När entreprenören gör en klimatkalkyl och vill använda ett eget värde för klimatpåverkan för ett material, så hänvisar hen till en godkänd miljövarudeklaration som finns i verktyget. Från och med version 7.0 av

klimatkalkylverktyget finns en knapp för koppling till verifikat. Då hamnar rätt siffror för emissionsfaktor och energianvändning automatiskt i kalkylen.

Utöver klimatkalkylverktyget har det gjorts uppdateringar i olika stödtexter och stödmallar, utifrån uppdateringarna av riktlinjen för klimatkrav och riktlinjen för klimatkalkyl, såväl i internt stödmaterial som i externt, liksom i mallar och verktyg.

Det finns en ny mall, TMALL 1298, som kan användas för att löpande stämma av och dokumentera arbetet med åtgärder för minskad klimatpåverkan. Den är ny från december 2021 och ska läggas som bilaga till PM Reducerad klimatpåverkan.

Created by
 Larsson Maria, IVtman Konsult

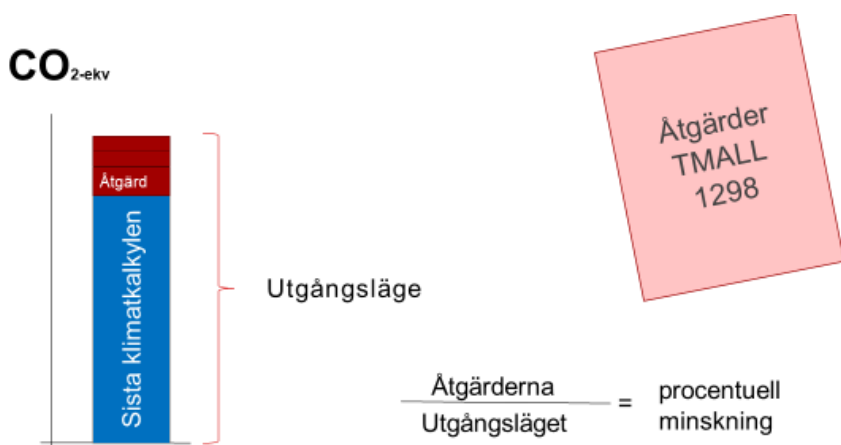
 Document date
 2022-06-20

Bilaga 1 - Åtgärder för minskad klimatpåverkan
 Datum för avstämning: xxx

Utgångsläge för procentuell klimatkrav, om sådant finns						Åtgärder som genomförs	
Projekts klimatpåverkan enligt sista klimatkalkylen i leverantörens uppdrag	ton CO2-ekv		Procentuell minskning av klimatpåverkan	Wärde visas här när siffror finns			Minskad klimatpåverkan
	ton CO2-ekv						Minskad energianvändning

Nr	Åtgärd		Status	Kommentar status	Leverantörens tekniskansvarige	Utgångsläge		Kommentar om åtgärd	
	Benämning	Förtydligande av åtgärd				ton CO2-ekv	GU		
	<i>Exempel</i> Sprutbetong	Många projekterat sprutbetong är högre än vad krav är. Finns potential för optimering	Utreds/ Genomförs/ Genomförs ej	Har stämts av med gällande regelverk	Namn och e-post	Beskrivning	ton CO2-ekv	GU	
1						150 mm sprutbetong i 100 m lång bergtunnel	450	2800	Tjockleken kan minskas till 100 mm
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									

Så här ser TMALL 1298 ut. Det är en excel-fil där åtgärder kan dokumenteras på olika sätt. Man kan till exempel ange om åtgärden utreds, genomförs eller inte genomförs. Man kan fylla i effekten av åtgärden i form av minskad klimatpåverkan och energianvändning. Om åtgärden har status Genomförs så räknas den med i en sammanlagd siffra för minskad klimatpåverkan och energianvändning tack vare åtgärder som genomförs.

Det finns ett sätt att följa upp ställda klimatkrav som används mer och mer och som det också finns texter i AF-mallen för numera. Vi kallar det för att räkna baklänges. Det kan vara bra om utgångsläget bedöms osäkert eller om projektet kommer att förändras mycket under leverantörens uppdrag. Då kan utgångsläget anges som resultatet från den sista klimatkalkylen i leverantörens uppdrag plus åtgärder för minskad klimatpåverkan som har genomförts i uppdraget. Den procentuella minskningen för projektet blir som vanligt effekten av åtgärder delat med utgångsläget. Så här kan man också göra i pågående projekt, om det blir för svårt eller för mycket jobb att räkna

Created by
Larsson Maria, IVtman Konsult

Document date
2022-06-20

om utgångsläget när projektet förändras och om beställare och leverantör är överens om att göra så här.

Om man räknar baklänges är det viktigt att beställare och leverantör är överens om vilka åtgärder som ska räknas som klimatåtgärder och det bör stämmas av löpande genom projektet. Använd TMALL 1298, Åtgärder för minskad klimatpåverkan, för att dokumentera arbetet med åtgärder.

Document properties, Created by Larsson Maria, IVtman Konsult, Case number [Ärendenummer], Document date 2022-06-20, Document type PM

The above text field is for digital reading only and may not be deleted. It contains information from the header and makes the document's properties available in accordance with lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service (the Act (2018: 1937) on Accessibility to Digital Public Services).